

Justitieombudsmannen
Cecilia Renfors

Inspektion av Polismyndigheten, gränspolissectionen i region Bergslagen, grupp 3 (Örebro), den 9 och 10 november 2015

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Cecilia Renfors genomförde byråchefen Lina Forzelius tillsammans med föredragandena Marie-Louise Collin, Annika Pallvik Fransson och Lisa Wiberg samt sekreteraren Andreas Paananen en inspektion av Polismyndigheten, gränspolissectionen i region Bergslagen, grupp 3 (Örebro), den 9 och 10 november 2015.

Inspektionens genomförande

Inspektionen genomfördes i utredningsgruppens lokaler på Örebro flygplats.

JO:s medarbetare togs emot av chefen för sectionen Hans Pont, ställföreträdande chefen för sectionen Urban Krook samt tillförordnade chefen för utredningsgruppen Mats Fogelberg.

Inspektionen inleddes med att byråchefen Lina Forzelius gav en kort presentation av JO och redogjorde för syftet med inspektionen. Hon upplyste att JO genomför en inspektionsserie av gränspolisen och att granskningen främst är inriktad på att kontrollera vilka rutiner myndigheten har för att säkerställa att beslut om avvisning eller utvisning inte verkställs om det finns hinder mot verkställighet.

Hans Pont presenterade därefter sectionens organisation och arbetssätt. Vid presentationen kom bl.a. följande fram.

Genom Polismyndighetens omorganisation den 1 januari 2015 sammanfördes gränspolisenheterna vid dåvarande Polismyndigheterna i Dalarnas län, Värmlands län och Örebro län till en gränspolissection med huvudort i Örebro och utredningsgrupper i Dalarna, Värmland och Örebro. Rekrytering av gruppchefer pågår och förväntas vara slutförd i december 2015.

Sectionen arbetar med att ta fram rutiner för att nå ett enhetligt arbetssätt i de tre utredningsgrupperna, bl.a. utarbetar man en gemensam beredningsfunktion för samtliga verkställighetsärenden som kommer in till sectionen. Genom

beredningsfunktionen hoppas man även uppnå högre rättssäkerhet och effektivitet i handläggningen.

Hittills i år har det kommit in cirka 1 240 ärenden till sektionen, varav cirka 490 ärenden till utredningsgruppen i Örebro. Av de ärenden som kom in till utredningsgruppen hade cirka 400 ärenden överlämnats till polisen från Migrationsverket. Utredningsgruppen i Örebro arbetar, förutom med att verkställa beslut om avvisning och utvisning, också bl.a. med gränskontroll vid Örebro flygplats. För närvarande arbetar 11 handläggare i gruppen. Samtliga arbetar med alla typer av ärenden.

Hans Pont lämnade över bl.a. organisationsskisser, statistikuppgifter, utdrag ur region Bergslagens delegationsordning samt utkast på en skiss över en gemensam arbetsprocess.

Efter det inledande mötet förevisade Mats Fogelberg lokalerna. Därefter granskades akterna i 70 avslutade verkställighetsärenden där den avresta personen lämnat landet på annat sätt än genom enskild resa (på egen hand). De flesta akterna avsåg personer som var tagna i förvar.

I samband med granskningen hölls kompletterande samtal med Mats Fogelberg. Handläggare vid utredningsgruppen förevisade också ärendehanteringssystemet PÄr samt hur kontroller görs i polisens misstanke- respektive belastningsregister och i Migrationsverkets system WILMA.

Inspektionen avslutades med ett möte med Hans Pont, Urban Krook och Mats Fogelberg där Lina Forzelius sammanfattade vad som hade kommit fram vid granskningen och beskrev ärendets fortsatta handläggning.

Vad som kom fram vid inspektionen

De framtagna akterna var sorterade enligt JO:s anvisningar tillsammans med en lista över ärendena. Samtliga ärenden rörde beslut som Migrationsverket överlämnat till polisen för verkställighet. I alla ärenden fanns en ärendesammanställning och det råde generellt sett god ordning i akterna.

Diarieföring

lakttagelser

Det uppmärksammades att handlingar i många fall inte var diarieförda samt att det i några fall saknades handlingar i akterna.

Mats Fogelberg uppgav att han hade uppmärksammat brister i diarieföringen och att utredningsgruppens administratör därför fortsättningsvis ska granska att alla handlingar är på plats och registrerade på ett korrekt sätt innan ett ärende avslutas.

Verkställighetsutredning

lakttagelser

Vid granskningen kom det fram att det inte fanns någon dokumentation kring eventuella verkställighetsutredningar och att det saknades skriftliga beslut i ärendena om hur och till vilket land verkställigheten skulle genomföras, vilket ska finnas enligt bestämmelserna i FAP 638-1 (se 4 kap. 2 §).

Mats Fogelberg uppgav att det inom sektionen håller på att tas fram en mall eller checklista för verkställighetsutredningar och beslut enligt dessa bestämmelser.

Kontroll av verkställighetshinder

lakttagelser

I akterna fanns det inte någon dokumentation som visade att verkställighetskontroller hade genomförts. Det gick därför inte att se om några kontroller hade skett.

Mats Fogelberg uppgav följande. Kontroller i misstanke- respektive belastningsregistret och polisens dataregister för personefterlysningar (EPU) samt Schengens informationssystem (SIS) görs alltid när handläggningen av ärendet inleds. Kompletterande information hämtas in från Åklagarmyndigheten vid behov. Kontroller i WILMA görs så nära inpå verkställigheten som möjligt. Kontrollerna brukar dock inte dokumenteras om de inte visar att det finns ett verkställighetshinder. Utredningsgruppen kommer nu att se över sina rutiner. Avsikten är att kontrollerna ska dokumenteras framöver. Det finns inte något hinder mot att dokumentera kontrollerna i ärendehanteringssystemet PÄr.

Mats Fogelberg uppgav vidare att samtliga handläggare har befogenhet att göra kontrollerna, men att de har begränsade befogenheter att ta del av den fördjupade informationen i WILMA. För att få sådan information måste handläggaren kontakta Migrationsverket. Enligt Mats Fogelberg hade det underlättat polisens arbete om handläggarna hade kunnat ta del av informationen direkt. Han uppgav även att utredningsgruppen har en jourtelefon där Migrationsverket och domstolarna kan informera om bl.a. verkställighetshinder.

Vid samtal med handläggarna kom det fram att Migrationsverket inte underrättade dem om verkställighetshinder i önskvärd omfattning.

Verkställighet till rätt land

lakttagelser

Inte i något ärende som granskades fanns det indikationer på att verkställighet, eller försök till verkställighet, hade skett till fel land. I de fall verkställighet hade skett till ett annat land än det som anvisats fanns det dokumentation om att det skedde på utlännings initiativ.

Kontakt med utländska ambassader

lakttagelser

I de ärenden där kontakt hade tagits med utländska ambassader hade Polismyndighetens grupp för ambassadsamordning (FAS) skött kontakterna. I ärendena fanns som regel gränspolisens framställning till FAS samt FAS sekretessöverbärande dokumenterade. Någon dokumentation över handläggningen hos FAS fanns inte i utredningsgruppens akter.

Husrannsakan och hämtning

lakttagelser

Vid granskningen konstaterades att det i något fall helt saknades beslut om och protokoll över den husrannsakan som genomförts. I andra fall var dokumentationen knapphändig. Det sistnämnda gällde även beslut om hämtning till förhör.

När personer hämtades för transport till flygplatsen fanns inte några särskilda beslut om hämtning dokumenterade.

När det gällde husrannsakingar uppgav Mats Fogelberg följande. Före 2015 fördes inte några protokoll över de husrannsakingar som genomfördes. Från och med i år upprättas protokoll, som förvaras i en pärm hos administratören. Någon hänvisning till protokollet görs inte i verkställighetsärendet. Något hinder mot att lägga in eller hänvisa till protokollet i ärendet finns dock inte. Beslutet om husrannsakan antecknas normalt i en tjänsteanteckning.

Mats Fogelberg påtalade att när det gäller barnfamiljer som ska resa med plan som avgår tidigt på morgonen är det ett problem att det inte är klarlagt vad som avses med särskilda skäl för att genomföra en husrannsakan i verkställighetssyfte mellan kl. 21.00–06.00.

När det gäller beslut om hämtning till förhör uppgav Mats Fogelberg följande. Beslut om hämtning till förhör fattas med stöd av 9 kap. 9 § utlänningslagen och tas av gruppchefen på delegation. Beslutet fattas innan patrullen åker för att söka efter utläningen alternativt vid telefonsamtal från patrullen. Är beslutsfattaren med händer det att beslutet tas på plats. Beslutet antecknas normalt i en tjänsteanteckning.

Vid protokollet

Annika Pallvik Fransson

Protokollet justerat 2016-01-21

Lina Forzelius

Jag har tagit del av protokollet.

Inspektionen är en del av ett pågående projekt och jag avser att fortsätta granskningen av gränspolisen genom ytterligare inspektioner. Det som har kommit fram föranleder därför för närvarande inte något uttalande från min sida.

Cecilia Renfors